

SaamSote

Kulttuurisensitiivisen koulutuksen yhteiskehittäminen saamelaisten sosiaali- ja terveyspalveluille (OKM 2023-2025)

Toimintakertomus 2023–2025

Mirka Kelahaara, projektipäällikkö Lapin AMK

Niina Patronen, koordinaattori DIAK

Tarja Tapio, koordinaattori Oamk

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

DiaK

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sisällys

Johdanto	3
1. Hankkeen tavoitteet	4
1.1 Saamelaisasiantuntemusta integroiva yhteiskehittämisen toimintamalli.....	4
1.2 Koulutusten kehittäminen	4
3. Opintojaksot	7
3.1 Opintojaksojen kehittäminen	7
3.2 Sidosryhmä tukena oppimateriaalien kehittämisessä	8
4. Opintojaksojen pilotit ja arviointi.....	9
5. Viestintä ja tiedon jakaminen	11
6. Arviointi	12
6.1 SCORE-analyysi	12
6.2 Ulkoinen arviointi	13
Johtopäätökset.....	14
Lähteet	15
Liitteet	16

Johdanto

Saamelaiset ovat Euroopan ainoa alkuperäiskansa, jonka kielelliset ja kulttuuriset oikeudet on turvattu Suomen perustuslaissa (731/1999, 17 §). Tästä huolimatta saamelaisväestön oikeus kulttuurisesti ja kielellisesti yhdenvertaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin toteutuu usein vain sattumanvaraisesti. Sote-alan ammattilaisten koulutuksesta puuttuu systemaattinen sisältö, joka käsitelisi saamelaiskulttuurin erityispiirteitä ja alkuperäiskansan asemaa palvelujärjestelmässä. (Miettunen 2021.)

SaamSote-hanke (OKM 2023-2025) toteutettiin vuosina 2023–2025 Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisella avustuksella Lapin ammattikorkeakoulun, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Oulun ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Hankkeen tavoitteena oli kehittää kulttuurisensitiivisiä lisä- ja täydennyskoulutuksia sekä avoimen ammattikorkeakoulun opintojaksoja, jotka vahvistavat saamelaiskulttuurin osaamista sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten ja opiskelijoiden keskuudessa.

Hankkeen toteuttajina toimivat pohjoisen Suomen ammattikorkeakoulut: Lapin ammattikorkeakoulu toimi hankkeen hallinnoijana, Diakonia ammattikorkeakoulu ja Oulun ammattikorkeakoulu puolestaan osatoteuttajina. Täydennyskoulutusten teemojen valinnassa hyödynnettiin selvityksiä saamelaisten sote-palveluiden koulutustarpeista, sekä saamelaisilta sidosryhmiltä tulleiden ehdotusten pohjalta.

Hankkeen vaiheet olivat kartoitusvaihe, suunnitteluvaihe, pilotointivaihe sekä jatkokehittäminen. Saadun avustuksen määrä: 918634,93€. Avustuksen suunniteltu käyttöaika on 1.1.2023 - 31.12.2025.

1. Hankkeen tavoitteet

SaamSote - Kulttuurisensitiivisen koulutuksen yhteiskehittäminen saamelaiden sosiaali- ja terveyspalveluille -hankkeen tavoitteena oli vahvistaa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten ja alaa opiskelevien kulttuurisensitiivistä osaamista saamelaisasiakkaiden kohtaamisessa, erityisesti heidän kielellisten ja kulttuuristen erityispiirteidensä huomioimisessa. Ilman kulttuurista osaamista asiakasturvallisuus voi vaarantua ja syntyä syrjinnän tai epäluottamuksen kokemuksia ja tätä epäkohtaa lähdettiin hankkeessa työstämään.

1.1 Saamelaisasiantuntemusta integroiva yhteiskehittämisen toimintamalli

Hankkeessa kehitettiin saamelaisasiantuntemusta integroiva yhteiskehittämismalli, joka perustui hankkeen pedagogisten asiantuntijoiden ja saamelaiskulttuuria tuntevien sote-alan ammattilaisten, eli kulttuuriasiantuntijoiden yhteistyöhön. Sosiaali- ja terveysalan tutkintojen pedagogista ja tietoperustaista asiantuntemusta tarkasteltiin yhdessä saamelaisyhteisöistä tulevien kulttuuriasiantuntijoiden kanssa. Tavoitteena oli yhdistää alkuperäiskansaansa liittyvät kulttuuriset näkökulmat sosiaali- ja terveysalan koulutuksen tietopohjaan, luoden näin kokonaisvaltaisempaa ja kulttuurisesti sensitiivistä osaamista. (ks. Kelahaara & Tapio 2025.)

Koulutusten kehittämistä toteutettiin kehitetyn yhteiskehittämisen toimintamallin mukaisesti. Siinä ammattikorkeakoulujen pedagogiset asiantuntijat ja saamelaiskulttuuria tuntevat kulttuuriasiantuntijat yhdistivät osaamisensa opintojaksojen kehittämiseen. Saamelaiseen kulttuuriin perustuva yhteiskehittäminen on epämuodollista ja vastavuoroista vuorovaikutusta, jota toteutetaan esimerkiksi kahvittelun tai muun mieluisan toiminnan äärellä (Balto & Kuokkanen 2024, 208). Kasvotusten tapahtuvat, kiireettömät yhteiskehittämisen tapaamiset saatiin toteutumaan koko hankkeen voimin noin kaksi kertaa vuodessa. Tapaamiset olivat hankkeen kantava voima. Koko hankkeen tapaamisten lisäksi teemakohtaiset ryhmät kokoontuivat pienemmällä kokoonpanolla tarpeen mukaan. Sisällöt ja suuntaviivat tarkentuivat työskentelyn edetessä kulttuuriasiantuntijoilta ja pilotoinneista saatujen palautteiden pohjalta. Lista kehitetyistä opintojaksoista löytyy julkaisun liitteestä (liite 1).

1.2 Koulutusten kehittäminen

Hankkeen tavoitteena oli *suunnitella ja tuottaa yhteiskehittämisen mallin mukaisesti monimuotoisissa oppimisympäristöissä toteutettavia sote alan tutkintoon johtavaan koulutuksen opintojaksoja ja avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaan lisäkoulutuksia, jotka vahvistavat sote-ammattilaisten ja -opiskelijoiden*

kulttuurisensitiivisiä valmiuksia toimia saamelaisasiakkaiden kanssa erilaisissa tehtävissä ja työtilanteissa.

SaamSote-hankkeessa kehitettiin yhteensä 90 opintopisteen verran eri sote-alan opintojaksoja, joiden tavoitteena oli vahvistaa sote-alan ammattilaisten ja alaa opiskelevien kulttuurisensitiivisiä valmiuksia toimia saamelaisasiakkaiden kanssa. Koulutusten teemat perustuivat saamelaisalueen toimijoilta kerättyyn tarvekartoitukseen ja ne jaettiin toteuttajien kesken 30 opintopisteen työpaketeiksi.

Opintojaksot pilotoitiin syksyn 2024 ja syksyn 2025 välillä. Pilotit toteutettiin pääosin monimuoto-opetuksena digitaalisissa oppimisympäristöissä (Moodle, Diakle), jossa ne tullaan toteuttamaan myös hankkeen jälkeen. Opintojaksot ovat tai tulevat vuoden 2026 aikana avoimen ammattikorkeakoulun ja opin.fi tarjontaan.

2. Hankkeen eteneminen

SaamSote-hankkeen haku ja aloitus tapahtui nopeassa aikataulussa. Hankehakemuksen valmisteluun kutsuttiin mukaan saamelaiset, saamelaisalueen sosiaali- ja terveysalan toimijat, koulutusten järjestäjät, Saamelaiskäräjät sekä muut yhteistyötahot, joiden avulla hankkeen teemat määriteltiin. Hankkeen ohjausryhmään nimettiin jäsenet toteuttaja ammattikorkeakouluista, Somá-rinnakkaishankkeesta, Saamelaiskäräjiltä sekä Lapin hyvinvointialueelta. Ohjausryhmä kokoontui kahdesti vuodessa.

Saamelaiskäräjien kanssa käytiin lakisääteiset yhteistyöneuvottelut hankkeen ensimmäisen toimintavuoden aikana ja tehtiin tarvittavia muutoksia hankesuunnitelmaan sekä hankehenkilöstön kokoonpanoon. Hankkeen projektipäälliköksi palkattiin sote-alan ammattilainen, jolla oli vahva saamelaiskulttuurin tuntemus sekä pedagoginen pätevyys. Hänen tehtävänään oli johtaa hanketta ja toimia lisäksi saamelaiskulttuurin asiantuntijana Lapin ammattikorkeakoulussa. Muutos aiheutti hankkeen sisäistä kuohuntaa, se myös vaikutti ilmapiiriin ja yhteistyöhön. Tämä tuli esille myös hankkeen SCORE- ja väliarvioinneissa.

SaamSote-hankkeen eteneminen oli ajoittain vaikeaa, sillä korkeakoulut edustivat suomalaista järjestelmää, jossa koulutus perustuu hyvinvointivaltion lainsäädäntöön ja tutkintovaatimukseen. Hankesuunnitelman tavoitteissa ja toimenpiteissä ei oltu huomioitu saamelaisille sopivia toimintamalleja, eikä siinä oltu varattu riittävästi aikaa luottamuksen rakentamiseen, joka olisi ollut yksi merkittävimmistä vaiheista. Tällaisen ilmapiirin luominen vaatii aikaa, halua kohdata ihmiset heidän kulttuurisen identiteettinsä kautta sekä kykyä kuulla myös sanattomia viestejä. Saamelaisille on luontaista käydä keskinäistä, vapaamuotoista keskustelua ja rakentaa yhteistä ymmärrystä sen kautta virallisten kokousten sijaan. (ks. Balto 2023; Innokylä - Saamelainen yhteisöllinen kehittäjäasiakastoiminta.)

Hankeosapuolilla ei ollut riittävää tuntemusta Saamelaiskäräjien toimintatavoista, eikä hankkeen velvollisuuksista Saamelaiskäräjien suuntaan. Saamelaiskäräjien kanta jäi saamatta hankkeen koulutuksiin virkahenkilöstön henkilöstövaihdosten ja uusintavaaleista johtuvien muutosten vuoksi. Alun perin keväälle -24 suunniteltu ja syksylle -24 siirretty Saamelaiskäräjien sote-lautakunnan kanssa suunniteltu puolen päivän mittainen seminaari ei toteutunut ollenkaan uusintavaaleihin liittyvän uudelleen organisoitumisen vuoksi. Tämä oli merkittävä takaisku hankkeelle, sillä opintojaksojen kehittäminen oli tuohon aikaan kiihkeimmillään.

Pilotoinnit aloitettiin syksyllä -24. Saamelaisten ääntä haluttiin kuulla pilotoitavien koulutusten osalta. Opintojaksojen pilotointeihin kannustettiin rekrytoimaan mahdollisimman paljon saamelaisia tai saamelaisalueella asuvia ihmisiä rakentavan palautteen saamiseksi. Pilottiin osallistuneiden opiskelijoiden tietoja ei kerätty, vaan opintojaksojen palaute annettiin anonyymisti. Palautteiden perusteella opintojaksoihin pyrittiin tekemään tarvittavia muutoksia, jotka liittyivät pääasiassa käytettävän oppimisalustan (Moodle/Diakle) ratkaisuihin tai oppimistehtävien toteutustapoihin. Opintojaksot on laitettu avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaan kesästä 2024 alkaen, siinä aikataulussa, mitkä ovat kullekin ammattikorkeakoululle olleet mahdollisia. DIAK ei voinut ottaa hankkeessa kehitettyjä opintojaksoja omaan avoimen tarjontaansa, jonka vuoksi ne siirrettiin Lapin ammattikorkeakoulun tarjontaan.

3. Opintojaksot

Hankkeen aikana kehitettiin yhteensä 90 opintopisteen verran AMK ja YAMK-tasoisia opintojaksoja avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaan.

Opintojaksojen teemat oli hankesuunnitelmassa jaettu seuraavasti:

Lapin AMK:

- ✓ Kulttuurisensitiivisyyden moniammatilliset taidot
- ✓ Kotihoito
- ✓ Lapsi- ja perhetyö

DIAK:

- ✓ Yhteisörakentaminen
- ✓ Palliatiivinen hoitotyö

Oamk:

- ✓ Mielenterveys- ja päihdetyö
- ✓ Työskentely ikääntyneiden kanssa/kulttuurigerontologinen lähestymistapa

3.1 Opintojaksojen kehittäminen

Teema kulttuurisensitiivisyyden moniammatilliset taidot tarkentui saamelaiskulttuurin ja palvelujärjestelmän orientaatioon, sekä kulttuurisensitiivisen ja kulttuurisesti turvallisen kohtaamisen teemoihin. Näiden tarkoituksena on antaa perustietoa etenkin sellaisille ammattilaisille ja opiskelijoille, joilla ei vielä ole kovin syvää osaamista aiheesta. Ikääntyneiden kotihoidon opintojaksolla pääsee tutustumaan saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten ikääntyneiden kohtaamisen ja palvelujen erityispiirteisiin. Sidosryhmiltä tulleiden palautteiden pohjalta Lapin AMKn lapsiperhetyön opintojaksot jakaantuivat sosiaalipalvelujen lapsiperhetyöhön ja seksuaalisuuden tukemisen kokonaisuuksiin.

Palliatiivisen hoidon koulutusta saamelaisnäkökulmasta kehitettiin DIAK:ssa, jossa on pitkänlinjan osaamista aiheesta. Yhteisörakentaminen on DIAK:n kehittelemä yhteiskehittämisen toimintamalli, jossa yhteisö ja asiakkaat osallistetaan palvelujen kehittämiseen. Hankkeessa yhteisörakentamisen koulutus muokattiin saamelaisessa toimintaympäristössä toteutettavaksi.

Mielenterveys- ja päihdeteema sekä kulttuurigerontologia ja ikääntyneiden sosiaaliohjaus olivat Oulun ammattikorkeakoulun alkuperäiset teemat. Saamelaisyhteisön sidosryhmiltä tulleiden toiveiden pohjalta mielenterveystyön kokonaisuuteen liitettiin neurokirjon lapsiperheiden ohjauksen teemat. Toimintaterapian koulutuksen puolelta löytyi tähän sopivaa asiantuntemusta. Osa opintojaksoista on YAMK-tasoisia.

Opintojaksoja kehitettiin hankehenkilöstön ja kulttuuriasiantuntijoiden yhteiskehittämisen teams- ja livetapaamisissa, sekä teemakohtaisissa ryhmissä.

Alkuun tapaamisia oli joka kuukausi, mutta loppua kohden niitä harvennettiin ja työskentely keskittyi pienryhmiin. Syynä tähän oli kulttuuriasiantuntijoiden rajallisten resurssien hyödyntäminen järkevästi. Etänä toteutettavissa ryhmissä keskusteluun osallistumiselle voi olla korkeampi kynnyks, jos luottamuksellista suhdetta kaikkiin osallistujiin ei ole syntynyt.

Saamelaisessa vuorovaikutuskulttuurissa on luontevaa käsitellä monitahoisia kysymyksiä yhteisöllisesti, keskustelun ja kokemusten jakamisen kautta. Tämä edellyttää kehittämisprosesseilta kuitenkin riittävästi työaikaa myös pysähtymiselle, dialogille ja yhteisen ymmärryksen rakentamiselle. Samalla korostuu molemminpuolinen resilienssi – kyky kohdata epävarmuutta ja epätietoisuutta sekä tiedostaa kulttuurien väliset eroavaisuudet ja käsitellä niistä mahdollisesti aiheutuvia jännitteitä rakentavasti.

Saamelaiset sote-alan ammattilaiset ovat moniosaajia – se on välttämätöntä pärjäämisen kannalta, kun ammattilaisia on vain vähän. Sen vuoksi hankkeen yhteiset teams- ja livetapaamiset olivat oivallisia mahdollisuuksia saada monipuolista näkökulmaa opintojaksojen sisältöjen kehittämiseen. Työaikaresurssien vähyyks ja niiden eriaikaisuus haastoi kuitenkin hankkeen yhteisten tapaamisten sopimista tai niihin osallistumista.

Hankkeen aikana kulttuuriasiantuntijoita oli mukana yhteensä noin 40. Osa kulttuuriasiantuntijoista oli tiiviisti mukana koko hankkeen ajan, useimmilla ei ollut tähän mahdollisuutta, vaan osallistuivat omien aikataulujensa salliessa. Tämä koettiin erittäin haastavaksi kehittämisen näkökulmasta. Loppuajana sote-kentän yt-neuvottelut kiristivät kulttuuriasiantuntijoiden mahdollisuuksia osallistua kehittämiseen, vaikka tekivätkin sitä pääasiassa oman työnsä ohessa. Jatkossa kulttuuriasiantuntijoiden resurssit tulisi sitoa osaksi hankehenkilöstöä.

Opintojaksojen sisällöt tarkentuivat työskentelyn edetessä ja kohdentuivat kulttuuriasiantuntijoilta tulleiden kommenttien ja olemassa olevan tutkimustiedon perusteella. Opintojaksojen pilotointien osallistujina oli ammattikorkeakouluopiskelijoita, sote-alan ammattilaisia sekä muita aiheesta kiinnostuneita. Osaan piloteista kutsuttiin saamelaiskulttuuria tuntevia osallistujia, jotka olivat opintojakson teemaan perehtyneitä ammattilaisia. Heiltä tulleiden palautteiden ansiosta pystyttiin arvioimaan sisältöjen soveltuvuutta saamelaisväestön näkökulmasta, erityisesti uusien ja vähän käsiteltyjen aiheiden osalta.

3.2 Sidosryhmä tukena oppimateriaalien kehittämisessä

Hankesuunnitelman mukaisesti yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden ja muiden olennaisten kumppaneiden kanssa aloitettiin luomaan jo varhaisessa vaiheessa muun muassa jalkautumalla saamelaisalueelle (liite 2). Yhteistyön avulla pyrittiin löytämään soveltuvia sote-alan kulttuuriasiantuntijoita opintojaksojen kehittämiseen, sekä muita potentiaalisia yhteistyökumppaneita.

Saamelaiseen sote-alaan liittyviä oppimateriaaleja on saatavilla vain vähän, jos ollenkaan. Hankkeessa hyödynnettiin mahdollisuuksien mukaan hyvinvointialueiden valmisteluhankkeissa kehitettyjä materiaaleja, sekä avoimesti saatavilla olevia dokumentteja ja muuta materiaalia. Materiaalia tuotettiin myös itse tai yhteistyössä sidosryhmään kuuluvien kanssa.

Luentotallenteita ja podcasteja laativat esimerkiksi saamelaiskulttuuriin perehtyneet tutkijat ja asiantuntijatehtävissä toimineet. Saamelaiset sote-alan ammattilaiset kertoivat puolestaan kokemuksiaan saamelaiskulttuurin piirteistä omissa työtehtävissään. Materiaalien tarkoituksena on auttaa opiskelijaa refleктоimaan oppimaansa tietoa käytännön työhön. Saamenkielistä materiaalia ei hankkeessa tuotettu, mutta yksi pohjoissaamenkielinen artikkeli (Balto & Kuokkanen 2024) käännettiin kahdelle saamen kielelle ja suomeksi. Artikkelі kertoo saamelaisten relationaalisista yhteistyön tekemisen tavoista, jotka tukevat saamelaisten mahdollisuutta saavuttaa yhteinen ymmärrys, kulttuurisesti sopivilla tavoilla.

Sidosryhmäyhteistyön kautta saatiin arvokasta tietoa ja tukea kehittämiseen, samalla saatiin hankkeessa tehtävää työtä esille ja apua esimerkiksi opintojaksoista viestimiseen. Konkreettista apuakin saatiin sidosryhmien kautta. Saamelaisalueen koulutuskeskukselta ostettiin asiantuntijapalveluna sosiaali- ja terveysalan lehtorin resurssia opintojakson kehittämiseen. Useampien opintojaksojen kehittämisessä ja oppimateriaalien tuottamisessa yhteistyötä tehtiin saamelaisen psykososiaalisen yksikkö Uvjj - Uvjâ - Uvjan kanssa, lisäksi sieltä tarjoutui mahdollisuus osallistua saamenkieliseen ja kulttuurinmukaiseen työnohjaukseen. Lapin hyvinvointialueelta saatiin sote-alan asiantuntemusta ja apua koulutusten markkinointiin. Giellagas-instituutin kanssa tehtiin yhteistyötä muun muassa sote-alan sanastotyössä. Lapin yliopiston rinnakkaishankkeen kanssa tehtiin vaihtokauppaa luentojen osalta, Kautokeinin Saamelaisen korkeakoulun ja Linköpingin yliopiston kautta löydettiin soveltuvia luennon pitäjiä opintojaksoille. Kautokeinin saamelaisen sairaanhoitajakoulutuksen kanssa yritettiin sopia tapaamista, mutta se osoittautui aikataulujen vuoksi haastavaksi, lisäksi haastavan opettajatilanteen heidän opetus järjestettiin pääosin etänä. Myös järjestöjen ja muiden paikallistoimijoiden kanssa tehtiin yhteistyötä.

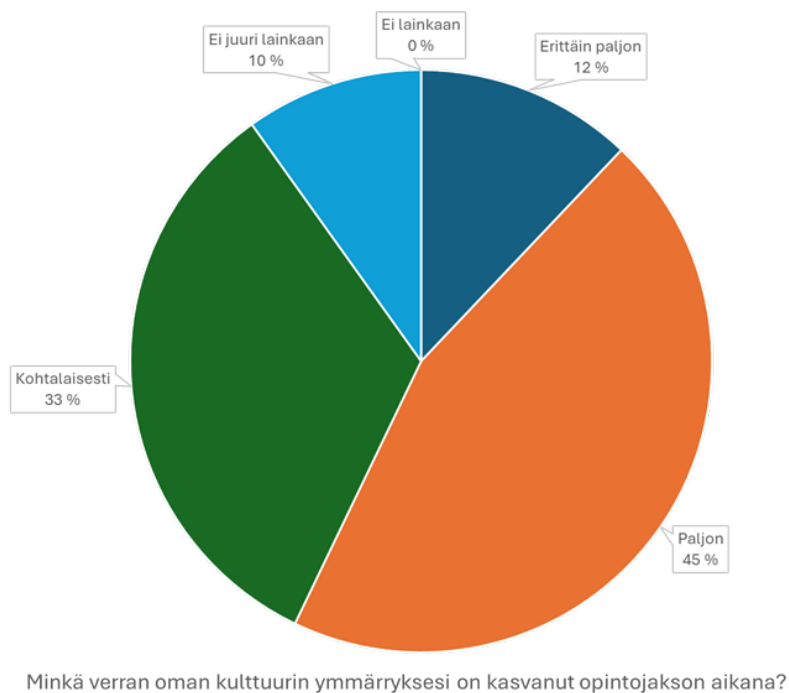
Lista ja mahdolliset linkit materiaaleihin löytyvät raportinlopusta (liite 2).

4. Opintojaksojen pilotit ja arviointi

Opintojaksojen pilotointeja toteutettiin kesän 2024 ja syksyn 2025 välisenä aikana. Alun perin tavoitteena oli sitouttaa pilotteihin osallistujia eri organisaatioista, mutta käytännössä tämä osoittautui haastavaksi, sillä organisaatioiden koulutussuunnitelmissa ei ollut huomioitu näitä opintojaksoja. Osallistujia saatiin kuitenkin ammattikorkeakoulujen tutkinto- ja avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoista sekä sote-alan ammattilaisista, joita aihe kiinnosti.

Pilotteihin osallistujilta kerättiin palautetta opintojakson sisällöstä, laadusta, teknisestä toteutuksesta sekä pyydettiin arvioimaan omaa kulttuurisen osaamisen kehittymistä ja opintojen työelämälähtöisyyttä. Palautekyselyyn (liite 3.) vastasi 100 opiskelijaa. Lisäksi Oamk:lla oli omat, opintojaksokohtaiset arviointilomakkeet, joihin vastasi 34 opiskelijaa.

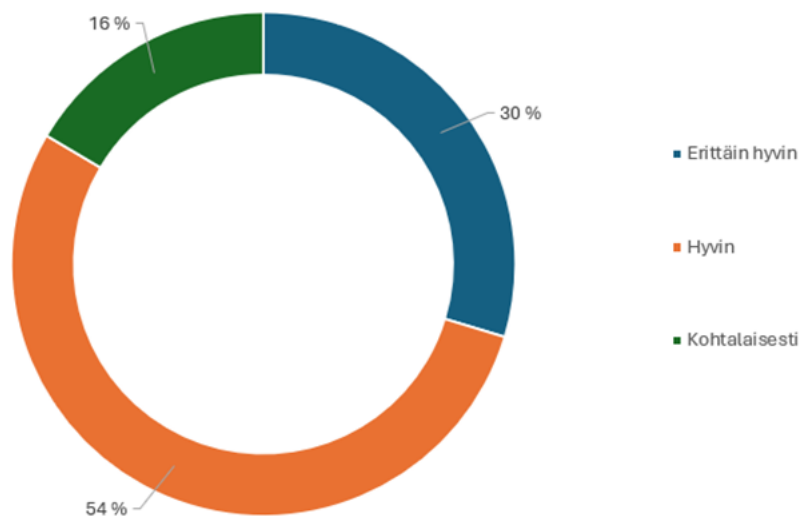
Opintojaksojen pilotteihin osallistuneista vain murto-osa keskeytti opintonsa ja pääasiassa syyksi kerrottiin työn ja opiskelun yhteensovittamisen haasteet. Opiskelijoiden henkilö- tai muita tietoja ei kerätty hankkeen käyttöön.

Kuvio 1. Palautekyselyyn vastanneiden kokemukset oman kulttuurisen osaamisen kehittämisestä.

Kyselyyn vastanneista 57 % ilmoitti kulttuurisen osaamisensa kehittyneen paljon tai erittäin paljon pilotoituneen opintojakson aikana (ks. Kuvio 1). Lisäksi 72 % koki osaamisensa kohdata saamelainen asiakas parantuneen. Aikio (2010) ja Balto (2023) toteavat, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilta vaaditaan sekä saamen kielen taitoa että kulttuurista osaamista. Tämä tarkoittaa kykyä kohdata asiakas kunnioittavasti, huomioiden hänen kulttuurinen taustansa osana vuorovaikutusta ja palvelua. Kulttuurisesti turvallinen työote edellyttää myös kykyä tarkastella omaa toimintaa kriittisesti sekä ymmärtää omaa kulttuuritaustaa suhteessa asiakkaan kulttuuriin. (Aikio 2010, 88; Balto 2023, 38–39.) Nämä ovat merkittäviä tuloksia koulutuksen vaikutuksista saamelaisväestön yhdenvertaisten palvelujen edistämisen näkökulmasta.

Kuinka hyvin oppimateriaalit mielestäsi vahvistivat osaamistasi?

Kuvio 2. Palautekyselyyn vastanneiden kokemukset oppimateriaalien merkityksestä osaamisen vahvistumiseen.

Koska opintojaksot ovat monimuotoisissa oppimisympäristöissä, aikaan ja paikkaan sitomattomasti toteutettavia, niin oppimateriaalien sisältöjen monipuolisuuteen, laadukkuuteen ja ajankohtaisuuteen panostettiin erityisen paljon. Palautekyselyyn (Kuvio 2) vastanneista 30 % koki oppimateriaalien tukeneen erittäin hyvin osaamisen vahvistumista ja 54 % mielestä hyvin ja loppujen mielestä vähintäänkin kohtalaisesti. Kysymyksen arviointi oli viisiasteikkoinen (erittäin hyvin / hyvin / kohtalaisesti / melko huonosti / huonosti).

Verkkototeutuksissa järjestelmällinen, opiskelijaa monipuolisesti aktivoiva työskentelytapa on avainasemassa oppimisen tukemisessa. Osa hankkeen opintojaksoista rakennettiin suoraan Moodle tai Diakle -alustalle, jotka etenivät modulaarisesti orientaatiosta suuntaaviin ja syventäviin osioihin ja lopuksi arviointiin. Oppimistavoitteita suunniteltaessa hyödynnettiin muun muassa Bloomin taksonomiaa ja ydinainesanalyysiä. (ks. myös Huhtanen 2019, 22–24.) Opintojaksot on mahdollisuuksien mukaan rakennettu myös Digivisio2030 laatukriteerien mukaisesti, jossa korostetaan tutkimusperustaisuutta, saavutettavuutta ja monimuotoisuutta (Digivisio2030 - Laatukriteerit).

5. Viestintä ja tiedon jakaminen

Hankkeesta ja sen koulutuksista on jaettu tietoa monikanavaisesti. Hankkeelle luotiin oma verkkosivu Lapin AMKin eOppimispalveluiden blogialustalle, jonne koottiin

perustietoa hankkeen tavoitteista, toimijoista ja opintojaksoista. Viestintää toteutettiin sähköpostitse, kulttuuriasiantuntijoiden kautta, jalkautumalla pohjoisen alueen työyhteisöihin sekä kontaktoimalla potentiaalisia kohderyhmiä. Hankkeen henkilöstö jakoi tietoa myös omille verkostoilleen.

Verkostoituminen ammatillisissa tapahtumissa ja hankkeen esittely esittelypöytien äärellä osoittautui tehokkaaksi tavaksi lisätä näkyvyyttä. Hankkeen graafinen ilme herätti kiinnostusta ja houkutteli ihmisiä pysähtymään keskustelemaan. Vaikka aihe koettiin kiinnostavaksi, monet eivät ensin nähneet sen koskettavan itseään – siitäkin huolimatta, että valtaosa saamelaisista asuu kotiseutualueen ulkopuolella.

Ulkoista viestintää toteutettiin myös puheenvuoroilla organisaatioiden sisäisissä ja ulkoisissa tilaisuuksissa. Hanke järjesti oman väliseminaarin syksyllä 2024, johon osallistui noin sata henkilöä joko etänä tai paikan päällä Rovaniemen Jokiväylän kampuksella. Lisäksi projektipäällikkö osallistui seminaarin suunnitteluun ja järjestelyihin Kautokeinossa Sámi Arena -viikon yhteydessä kesäkuussa 2025, yhdessä Norjassa toimivien saamelaisten sosiaali- ja terveysalan organisaatioiden kanssa. Seminaarin aiheena oli näkökulmia saamelaisten laajaan hyvinvoinnin käsitykseen (Lavdan Sámi Arena 2025).

Hanketyöstä viestittiin myös ammattikorkeakoulujen verkkosivuilla ja blogeissa sekä some-vaikuttajamarkkinoinnin avulla. Loppuvuodesta 2025 julkaistiin artikkelikokoelma, joka pohjautui opintojaksojen sisältöihin ja kokemuksiin.

Hankkeen sisäinen viestintä toteutettiin pääasiassa sähköpostitse ja Teams-tapaamisten kautta.

6. Arviointi

Hankkeen arviointi toteutettiin sekä sisäisesti että ulkoisesti. Sisäistä arviointia toteutettiin SCORE-analyysin avulla ammattikorkeakoulujen koordinaattorien ja projektipäällikön toimesta. Ulkoista arviointia toteutettiin koko hankehenkilöstölle ja kulttuuriasiantuntijoille. Hankesuunnitelman tavoitteena oli toteuttaa sisäinen arviointi puolivuositain ja ulkoinen arviointi jokaisen vaiheen jälkeen. Alkuvaiheen muutokset ja opintojaksojen kehittämisen eritahtinen eteneminen johtivat siihen, että sisäisiä arviointeja päädyttiin tekemään kolme ja ulkoisia kaksi.

6.1 SCORE-analyysi

SCORE-analyysi tarkasteli hankkeen vahvuuksia, haasteita, mahdollisuuksia, riskejä ja toimintaympäristöä. Tuloksia käsiteltiin hanketiimin (projektipäällikkö ja koordinaattorit) yhteisissä palavereissa ja saatettiin myös hankkeen ohjausryhmän tietoon.

Hankkeen vahvuuksiksi tunnistettiin asiantunteva ja monipuolinen henkilöstö, saamelaiskulttuurin ja yhteiskehittämisen osaaminen, kulttuuriasiantuntijoiden sitoutuminen, yhteistyöverkostot, sekä ohjausryhmän tuki. Hankkeessa onnistuttiin rakentamaan laaja yhteistyöverkosto, tekemään tiivistä yhteistyötä kulttuuriasiantuntijoiden kanssa ja etenemään koulutusten suunnittelussa lähes aikataulussa.

Ensimmäisen vuoden muutokset, sekä Saamelaiskäräjiltä tullut ohjaus ja projektipäällikön vaihtuminen, vaikuttivat tiimin ilmapiiriin ja yhteistyöhön. Yhteiskehittämisen ilmapiiri jäi puutteelliseksi: mm. työaikaresurssien niukkuus vaikeutti tapaamisten järjestämistä. Kokonaisuutena hanke vaati tavallista enemmän työaikaa ja yhteisön kuulemista.

6.2 Ulkoinen arviointi

Ulkoinen arviointi toteutettiin hankkeen aikana kaksi kertaa – syksyllä 2024 ja loppusyksystä 2025 Webropol-kyselylomakkeella (liite 2). Kysymykset liittyivät hankkeen tavoitteiden saavuttamiseen. Arviointi toteutettiin siten, että projektipäällikkö lähetti hankehenkilöstölle (15 henkilöä) ja kulttuuriasiantuntijoille (35 henkilöä) linkin lomakkeeseen, joka täytettiin anonyymisti. Ensimmäiseen kyselyyn vastasi 15 henkilöä, joista 8 oli hankkeen työntekijöitä ja 7 kulttuuriasiantuntijoita. Toiseen kyselyyn saatiin 8 vastausta. Vastausten vähäisen määrän vuoksi tulokset ja avoimet vastaukset esitellään vain pääpiirteittäin.

Hankkeessa yhteiskehittäminen osoittautui toimivaksi ja merkitykselliseksi tavaksi rakentaa laadukkaita, kulttuurinmukaisia koulutuskokonaisuuksia. Tasavertainen osallistaminen ja kulttuuriasiantuntijoiden osaamisen hyödyntäminen nähtiin keskeisiksi onnistumisen tekijöiksi. Vaikka alkuvaihetta leimasivat sekavuus ja saamelaisasiantuntijuuden vähäinen läsnäolo, loppua kohden tilanne selkiytyi ja työskentely koettiin mielekkääksi.

Saamelaisten näkökulman esiin tuominen esimerkiksi luentovideoiden kautta nähtiin arvokkaana, sillä saamelainen asiantuntijuus rakentuu elämäkokemuksesta ja ihmisyydestä enemmän kuin muodollisista tutkinnoista. Jatkossa toivottiin määrätietoisempaa johtamista ja viestintää, saamelaisille luontevien yhteistyötapojen omaksumista sekä syvempää kulttuurin ymmärrystä ja herkkyyttä tunnistaa esimerkiksi piilevien traumojen vaikutus työskentelyyn.

Vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä hankkeen yhteiskehittämiseen ja siihen, että olivat saaneet olla mukana hankkeessa. Kehitetyt koulutukset koettiin merkittäviksi ja tarpeellisiksi tulevaisuuden osaamisen vahvistamiseksi.

Johtopäätökset

SaamSote-hankkeessa tehtiin merkittävää työtä saamelaisen sosiaali- ja terveysalan koulutuksen kehittämiseksi. Hankkeessa luotiin yhteensä 90 opintopisteen verran 19 erillistä täydennyskoulutusta ja avoimen ammattikorkeakoulun opintojaksoa, jotka toteutettiin kokonaan verkossa tai monimuotoisissa verkkoympäristöissä. Opintojaksojen pilotointeihin osallistui 134 opiskelijaa, ja hankkeen aikana avoimen ammattikorkeakoulun tarjonnassa olleita opintojaksoja suoritti noin 30 opiskelijaa. Nämä koulutukset muodostavat tärkeän ensimmäisen askeleen tietoisuuden lisäämisessä saamelaisista ja saamelaiskulttuurista sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa. Koska uutta tietoa syntyy jatkuvasti ja palvelut kehittyvät, koulutuksen ajantasaisuus on varmistettava myös jatkossa.

Hankkeissa, joiden tavoitteena on kehittää saamelaisiin liittyviä koulutuksia, ilmiöitä tai toimintamalleja, on välttämätöntä osallistaa saamelaiset kaikkiin vaiheisiin ideoinnista loppuarviointiin. Jatkossa kehittämistoimet tulee toteuttaa saamelaisyhteisön ehdoilla. Luottamuksen rakentamiseen on varattava riittävästi aikaa jo hankkeen alkuvaiheessa, ja tämä tulee kirjata hankesuunnitelmaan keskeisenä onnistumisen edellytyksenä. Lisäksi neuvotteluvellollisuus Saamelaiskäräjien kanssa ei ole vielä laajasti tunnettu, vaikka sen ennakoiva huomioiminen voi parantaa hankkeiden laatua ja vaikuttavuutta. Tämä tulisi mainita myös rahoitushakujen ohjeissa, jotta hakijat voivat varautua ajoissa.

SaamSote-hankkeessa kaikki toteuttajat olisivat voineet hyötyä pysyvästä saame-asiiantuntijasta. Hyviä käytäntöjä löytyy esimerkiksi Lapin hyvinvointialueelta, jossa saamenkielisiä ja kulttuurisia palveluja kehittävät kulttuuria tuntevat ammattilaiset. He tekevät jatkuvaa yhteistyötä, jotta kehitettävät toimintamallit ovat linjassa keskenään ja täydentävät toisiaan. Myös työhyvinvoinnin näkökulmasta on tärkeää, että jokaisella on sisältöjä tunteva taho, jonka puoleen voi kääntyä.

Saamelaisiin kohdistuvat kehittämistoimet ovat valitettavan usein määräaikaaisia hankkeita, joille ei löydy resursseja pysyvyyden tai jatkokehittämisen varmistamiseksi. SaamSote-hankkeessa kehitetyt koulutukset jäävät toistaiseksi avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaan ja osittain osaksi tutkinto-opiskelijoiden opetussuunnitelmaa. Saamelaisen totuus- ja sovintokomission raportissa on useita toimenpide-ehtotuksia, jotka koskettavat myös ammatillista ja ammattikorkeakoulutusta. Näihin olisi hyvä tarttua nyt, kun kokemusta saamelaiskulttuuriin liittyvien sote-alan koulutusten kehittämisestä on olemassa.

Lähteet

Aikio, A. 2010. Olmmošhan gal birge – Áššit mat ovddidit birgema. Kárášjohka: Čálliid lágádus.

Balto, A. 2023. Sámi bajásgeassin. Árbevierut. Ealáskahttit. Ođasmahttit. Kárášjohka: Čálliid lágádus.

Balto, A. & Kuokkanen, R. 2024. Sámiid ovttastallanvierut ja daid ođasmahttin. Teoksessa R. Kuokkanen & A. Pieski (toim.) Siiddaid Sápmi 2024. DAT: Kautokeino. 207–216.

Digivisio 2023. Laatukriteerit. Viitattu 10.11.2025 <https://digivisio2030.fi/laatukriteerit/>

Huhtanen, A. 2019. Verkko-oppimisen muotoilukirja. Aalto-yliopisto. Viitattu 10.11.2025. <https://fitech.io/app/uploads/2019/09/Verkko-oppimisen-muotoilukirja-v-1.4.1-web.pdf>

Innokylä 2023. Saamelainen yhteisöllinen kehittäjäasiakastoiminta. <https://www.innokyla.fi/fi/toimintamalli/saamelainen-yhteisollinen-kehittajaasiakastoiminta>

Kelahaara, M. & Tapio, T. 2025. Kulttuurisensitiivisen koulutuksen yhteiskehittäminen saamelaisten sosiaali- ja terveyspalveluille. Teoksessa: M. Kelahaara, Laukkonen, K., Piira, V. & Tapio, T. Yhteiskehittämisestä kohtaamiseen – Näköaloja saamelaisten sosiaali- ja terveystalouden koulutukseen 2025. Pohjoisen tekijät – Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja 26/2025.

Lavdan Sámi Arena 2025. <https://lavdansamiarena.com/ruoktu/programma/>

Miettunen, T. 2021. Saamenkielisen sosiaali- ja terveystalouden henkilöstön koulutuksen nykytilanne ja kehittämistarpeet: Selvitys saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:18. Viitattu 10.11.2025 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-849-6>

Liitteet

Liite 1.

HANKKEESSA KEHITETYT OPINTOJAKSOT

Lapin AMK

- Kulttuurisensitiivisyys sosiaali- ja terveysalalla saamelaisten kohtaamisessa 2 op
- Saamelainen asiakas kulttuurisensitiivisessä vuorovaikutuksessa ja kohtaamisessa sosiaali- ja terveysalalla 3 op
- Saamelaiskulttuuri, kielet ja asiakas sosiaali- ja terveyspalveluissa 5 op
- Saamelaisen ikäihminen, ja ikääntyneen kohtaaminen ja vuorovaikutus 3 op
- Saamelaisen ikäihmisen terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen 3 op
- Näkökulmia muistisairaana saamelaisen kohtaamiseen, hoitoon ja kuntoutukseen 2 op
- Saamelaiskulttuurin mukainen kohtaaminen sosiaalipalveluiden lapsiperhetyössä 2 op
- Saamelaiskulttuurin mukainen työskentely sosiaalipalveluiden lapsiperhetyössä 2 op
- Rajat ylittävä yhteistyö saamelaiskulttuurin mukaisessa sosiaalipalveluiden lapsiperhetyössä 1 op
- Seksuaalisuuden tukeminen saamelaisyhteisöissä 5 op
- Luonto saamelaisen kotihoidon voimavarana 2 op

DIAK

- Kulttuurinen osaaminen saamelaisen asiakkaan palliatiivisessa hoidossa 15 op
- Yhteisö rakentaminen saamelaiskulttuuria huomioiden 15 op

Oamk

- Mielen hyvinvoinnin rakentuminen saamelaiskontekstissa 5 op
- Asiakkaan ja ammattilaisen kohtaaminen saamelaisuuden kontekstissa 5 op
- Kulttuuriorientoitunut ohjaus neurokirjon lasten ja nuorten kanssa saamelaisyhteisössä 5 op
- Eväitä ohjaustyön reppuun neurokirjonperheiden kanssa työskenteleville 5 op
- Ikääntyvä saamelainen sosiaalihuollon palveluissa, kulttuurigerontologinen lähestymistapa 5 op
- Sosiaalialan työskentelytapoja ikääntyvien saamelaisten kanssa, sosiokulttuurinen lähestymistapa 5 op

Liite 2.

HANKKEEN TOIMINTA JA TUOTOKSET

Yhteiskehittämisen tapaamiset ja matkat

- SaamSote hankkeen matka saamelaisalueelle, Inari 28.3 -1.4.2023
- Hankkeen ja sotealan asiantuntijoiden yhteistyöpäivä 14.4.2023, teams
- Hankeen, kulttuuriasiantuntijoiden ja yhteistyökumppaneiden ideointipäivä 16.5.2023, teams
- Tiimin yhteiskehittämistyöpajat Inarissa 17. - 19.8 .2023
- Yhteistyöpalaveri Saamelaiskäräjien kanssa, Inari 3.10-5.10.2023
- Hankkeen työpaja työskentely saamelaisalueella, Inari 24.1-27.1.2024
- SaamSote työpaja (DIAK), Rovaniemi 25.4-26.4.2024
- Hankkeen jalkautuminen Karigasniemelle, Utsjoelle ja Inariin (Lapin AMK & DIAK). 15.5-17.5.2024
- Työpaja kulttuuriasiantuntijoiden kanssa (DIAK), Rovaniemi 22.09-23.9.2024
- Saamsote hankkeen pilotoinnin aloitus (DIAK), Ivalo 11.11-13.11.2024
- Hankkeen yhteiskehittämispäivä 13.11.2024 Rovaniemellä
- Hankkeen yhteiskehittämispäivä Oulussa 8.5.2024
- Hankkeen yhteiskehittämispäivät, Oulu 13. - 14.3.2025
- Yhteiskehittämisen ja reflektion / arvioinnin työpajat Inarissa (Oamk) 14.–16.8.2025
- Koko hankkeen yhteiskehittämispäivä Rovaniemellä 24.9.2025
- Oppimateriaalivideon kuvaukset Hetta (Lapin AMK) 17.6.2024
- Oppimateriaalivideon suunnittelu Ivalo (Lapin AMK) 19.6.2024
- Oppimateriaalivideon kuvaukset Inari (Lapin AMK) 4.-5.9.2024.
- Oppimateriaalivideon kuvaukset Ivalo (Lapin AMK) 24.-25.4.2025
- Oppimateriaalivideon kuvaukset Utsjoki (Lapin AMK) 28.-29.4.2025

Muu verkostoituminen ja hankkeen markkinointi:

- Mii Ovtas -verkosto läsnätapaamiset 16.-17.5.24, 10.10.24, 9.10.25
- Mii Ovtas -verkosto teams, 4 x vuodessa
- Yhteistyöpalaverit Lapin yliopiston Somá-hankkeen kanssa 24.11.23, 15.2.24, teams
- Saamelainen sairaanhoitajakoulutus, Grete Mehus 7.2.24, 20.11.2024, teams
- Saamelaisalueen koulutuskeskus 22.1.2024, teams
- Hanke-esittely Lapha henkilöstöinfo 21.2.24, teams
- Hanke-esittely Pohde 8.5.24, teams
- Talentia sosiaalialan asiantuntijapäivät, Tampere 6.-7.3.2024
- Hoitotyön riemupäivä Lapin AMK, esittelypöytä 13.5.2024
- Lapin sosiaali- ja terveysturvanpäivät Saariselkä 13.-14.9.2024
- Valtakunnalliset lastensuojelupäivät, Tampere 8.–9.10.2024
- Ura- ja työelämämessut Ivalossa (Lapin AMK) 14.11.2024
- Talentia sosiaalialan asiantuntijapäivät, esittelypöytä Oulu 19.11.2024
- Educa-messut, esittelypöytä Helsinki 24.-25.1.2025
- Marianpäivät Hetta 20.-21.3.2025
- Seminaarin suunnittelupäivät Karasjok, Norja 1.-2.4.2025
- AMK-päivät Helsinki, esittelypöytä 7.-8.5.2025
- Hoitotyön riemupäivä Lapin AMK, esittelypöytä 12.5.2025
- Lapin sosiaali- ja terveysturvanpäivät Luosto, esittelypöytä 10.-11.9.2025
- Saamelaisalueen koulutuskeskus Inari, esittelypöytä 17.9.2025

- Saamen mielenterveyskonferenssi Inari, esittelypöytä 18-19.9.2025
- Sairaanhoidajapäivät Helsinki 6.-7.11.2025
- EPH Pre Conference, Impact of climate change on the Sámi health and wellbeing: ethical and community-driven approaches, Helsinki esittelypöytä 11.11.2025
- SaamSote väliseminaari 26.8.2024, Rovaniemi
- Seminaari A Sámi view on healthcare and social services 12.6.2025, Kautokeino. <https://lavdansamiarena.com/event/a-sami-view-on-healthcare-and-social-services/>
- SaamSote ja Somá-hankkeiden loppuwebinaari 2.10.2025, zoom
- Yle Sápmi uutiset + nettiuutinen ja NRK yhteispohjoismaiset Oddasat, projektipäällikön haastattelu 19.9.2025
- Some vaikuttajamarkkinointi, Emmi Nuorgam syksy 2025

Puheenvuorot:

- Kelahaara, M. 16.11.2023. Palliatiivisen hoidon seminaari, Oulu. Kulttuurinen turvallisuus palliatiivisessa hoidossa. Viitattu 17.11.2025. <https://www.kopi.fi/training/2418>
- Kelahaara, M. THL Monet-seminaari Helsinki, paneelikeskustelu 23.5.2024.
- Kelahaara, M. 19.11.2024. Talentia sosiaalialan asiantuntijapäivät Oulu. Kulttuurinen osaaminen saamelaiden yhdenvertaisuutta tukemassa. https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2024/06/atp24_oulu_ohjelma_v1_hh11.6.2024.pdf
- Schroderus, M., Kiviniemi, L. ja Tapio, T. AIS25, Association for interdisciplinary studies conference Oulu.
- RDI with minorities and ethnic groups: between legitimacy and exploitation
- Tapio, T. Age Matters. seminaari Åbo Academi: 9/2024. Kulttuurigerontologian paikka gerontologisessa sosiaalityössä. Saamelaisnäkökulma.
- Sipola, P. & Kiviniemi, L. Pohjois-Suomen Hoitotiedepäivät 2025. Yhteiskehittämisellä kestävä osaamista saamelaisalueen sote-ammattilaisille SaamSote hankkeessa
- Schroderus, M. ja Tapio, T. IFSW Oslo 6.- 8.10.2025. Esitys kulttuurigerontologisesta sosiaalityöstä ikääntyvien saamelaiden kanssa.
- Kelahaara, M. Rajat ylittävän yhteistyön mahdollisuudet. Saamen mielenterveyskonferenssi Inari 18.9.2025.
- Kelahaara, M. & Piira, V. 2025. Saamelaiskulttuurin mukaisen sote-alan koulutuksen yhteiskehittäminen. Lapin AMK Sisäiset Valakiat 21.11.2025.
- Kelahaara, M. Valli tietoisuus – saamelaisen muistisairaahan kohtaaminen, teams 26.11.2025

Kirjalliset tuotokset:

- Patronen, N. & Laukkonen, K. 2024. Blogi: Diakin sisäinen julkaisu ”Hyvää päivää! Buorre beaivi!” 8.3.2024
- Kelahaara, M. 2025. Poster: Pohjois-Suomen hoitotiedepäivät Rovaniemellä 25.-26.9.2025. Posterin abstrakti s. 63-64. <https://urn.fi/urn:isbn:978-952-316-549-6>
- Kelahaara, M. Kantola, S., Köngäs, R., Lähde, H. Majava, N. & Piira, V. 2025. Lapin Kansa, yleisöosaston kirjoitus: 7.5.2025. Kulttuurista ymmärrystä palveluihin.
- Kelahaara, Mirka & Ylinampa, Laura 5.11.2025. Pohjoisen tekijät-blogi: Saamen kielet kuuluvat yhä enemmän sosiaali- ja terveysalan palveluissa. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:lapinamk-2954-145X-20>

- Kelahaara, Mirka 18.6.2025. Pohjoisen tekijät-blogi: Saamentutkimuksen eettinen ohjeisto tukee kehittämistyötä. <https://lapinamk.fi/blogiartikkeli/saamentutkimuksen-eettinen-ohjeisto-tukee-kehittamistyota/>
- Kelahaara, M., Kantola, S., Köngäs, R., Lähde, H., Majava, N. & Piira, V. 19.12.2024. Pohjoisen tekijät-blogi: Yhteiskehittämällä kulttuurisensitiivisiä lisäkoulutuksia saamelaisten sosiaali- ja terveyspalveluille. <https://lapinamk.fi/blogiartikkeli/yhteiskehittamalla-kulttuurisensitiivisia-lisakoulutuksia-saamelaisten-sosiaali-ja-terveyspalveluille/>
- Kelahaara, M. (toim.), Laukkonen, K. (toim.), Piira, V. (toim.), Tapio, T. (toim.) 2025. Yhteiskehittämisestä kohtaamiseen - Näköaloja saamelaisten sosiaali- ja terveysalan koulutukseen. <https://urn.fi/urn:isbn:978-952-316-566-3>

Yhteistyönä tuotetut / työstetyt materiaalit:

- Lapin Muistiyhdistys ja SaamSote -hankkeen yhteistyönä tuotettu video 2025 <https://www.youtube.com/watch?v=wZhyKbZ7il4>
- Artikkelin käännös kolmelle saamenkielelle: Balto, A. & Kuokkanen, R. 2024. Sámiid ovttastallanvierut ja daid ođasmahttin. Teoksessa: Siiddaid Sápmi 2024. Sivut 207–216. Toim. Fierranjot Kirstte Rávdná, Rauna Kuokkanen ja Doavtter-Aino Aura, Aura Mari Pieski. DAT: Kautokeino <https://siidaskuvla.net/siiddaid-birra/>

Liite 3.

Pilotointien palautelomakkeen kysymykset

Arviointi, SaamSote-hankkeen koulutuspilotti

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Palautteesi on tärkeää SaamSote -hankkeessa kehitettyjen koulutusten jatkokehittämistä varten. Lomakkeella ei kerätä henkilötietoja, vaan palautteen anto tapahtuu nimettömänä.

1. Ymmärrän, että vastaamalla tähän kyselyyn, annan SaamSote -hankkeelle

luvan käyttää tietoja koulutusten kehittämiseen. *

Kyllä

Ei

2. Taustatiedot *

Opiskelija

Työelämässä

Muu

3. Ilmoita tässä pilotoimasi opintojakson nimi ja/tai mihin hankkeen opintojaksoon pilotointi kuuluu *

4. Miten kuvaisit oman kulttuurisi osaamista ennen opintojaksoa?

5 erittäin vahva

4 hyvä

3 kohtalainen

2 ei juurikaan osaamista

1 ei lainkaan osaamista

5. Minkä verran oman kulttuurin ymmärryksesi on kasvanut opintojakson aikana?

5 erittäin paljon

4 paljon

3 kohtalaisesti

2 ei juuri lainkaan

1 ei lainkaan

6. Huomasitko opiskelun aikana sinulla olevan ennakkokäsityksiä

saamelaiskulttuureihin liittyen, jotka eivät pidä paikkaansa?

3 uomasin selvästi

2 huomasi jonkin verran

1 en huomannut lainkaan

7. Muuttuivatko ennakkokäsityksesi saamelaiskulttuureihin liittyen opiskelun aikana?

3 muuttuivat paljon

2 muuttuivat jonkin verran

1 pysyivät samoina

8. Kuinka hyvin oppimateriaalit mielestäsi vahvistivat osaamistasi?

5 erittäin hyvin

4 hyvin

3 kohtalaisesti

2 melko huonosti

1 ei ollenkaan

9. Kuinka hyvin oppimistehtävät mielestäsi tukivat osaamistasi?

5 erittäin hyvin

4 hyvin

3 kohtalaisesti

2 melko huonosti

1 ei lainkaan

10. Kuinka hyvin käytetty oppimisympäristö (Moodle, Diakle) vahvisti oppimistasi?

5 erittäin hyvin

4 hyvin

3 kohtalaisesti

2 melko huonosti

1 ei lainkaan

11. Kuinka hyvin mielestäsi käytetty oppimisympäristö (Moodle, Diakle) tuki oppimistasi?

5 erittäin hyvin

4 hyvin

3 kohtalaisesti

2 melko huonosti

1 ei lainkaan

12. Kuinka tarpeellinen mielestäsi opintojakso oli työelämää ajatellen?

3 tarpeellinen

2 jokseenkin tarpeellinen

1 ei lainkaan tarpeellinen

13. Kuinka käyttökelpoinen mielestäsi opintojakso oli työelämää ajatellen?

3 erittäin käyttökelpoinen

2 melko käyttökelpoinen

1 ei lainkaan käyttökelpoinen

14. Kuinka ajankohtainen mielestäsi opintojakso oli työelämää ajatellen?

3 erittäin käyttökelpoinen

2 melko ajankohtainen

1 ei lainkaan ajankohtainen

15. Kuinka hyödyllinen mielestäsi opintojakso oli työelämää ajatellen?

3 erittäin hyödyllinen

2 melko hyödyllinen

1 ei lainkaan hyödyllinen

16. Mielestäni opintojen vaatimustaso oli:

3 vaativa

2 sopiva

1 helppo

17. Kuinka laadukkaaksi arviot opetuksen tietoperustan?

Laadukas

2 Melko laadukas

1 Ei lainkaan laadukas

18. Kuinka paljon mielestäsi opit työskentelystä saamelaiden potilaiden ja asiakkaiden kanssa opintojakson palvelualueeseen liittyen?

3 paljon

2 jonkin verran

1 en lainkaan

19. Mielestäni opintojakson myötä osaamiseni kohdata saamelainen potilas/asiakas opintojakson palvelualueella...

3 parani

2 pysyi samana

1 huononi

20. Kuinka paljon oman erityisalasi osaaminen vahvistui opintojen aikana?

5 erittäin paljon

4 paljon

3 jonkin verran

2 melko vähän

1 ei lainkaan

21. Kuinka paljon opit uutta erityisesti omalta erityisalaltasi opintojen aikana?

5 erittäin paljon uutta

4 paljon uutta

3 jonkin verran uutta

2 aika vähän uutta

1 en oppinut lainkaan uutta

22. Mitä vielä haluaisit sanoa liittyen saamelaiskulttuurien huomioimiseen

opinnoissa?

23. Mitä vielä haluaisit sanoa liittyen opintojen sisältöihin?

24. Mitä vielä haluaisit sanoa liittyen opintojen toteuttamiseen?

25. Tuleeko mieleesi vielä jotain muuta, miten parantaisit opintoja?

Liite 4.

Ulkoisen arvioinnin kysymykset

KYSYMYKSIÄ SUUNNITTELUVAIHEEN ARVIOINTIIN	
Kysymys	Huomioitavaa
Vastaajan taustatiedot	hanketyöntekijä, kulttuuriasiantuntija
AMK, jossa työskentelet tai olet kulttuuriasiantuntijana	Lapin AMK, OAMK, DIAK
Kuinka hyvin mielestäsi osait koulutusten kehittämisestä ennen suunnitteluvaihetta?	Asenne 5-1 erittäin vahva/ hyvä/ kohtalainen/ei juurikaan osaamista/ ei lainkaan
Kuinka paljon opit koulutusten kehittämisestä suunnitteluvaiheen aikana?	5-1 erittäin paljon ----- en lainkaan
Kuinka paljon näkemyksiäsi koulutusten kehittämisestä huomioitiin suunnitteluvaiheessa?	"
Kuinka hyvin mielestäsi osait saamelaiskulttuurista ja yhteiskunnasta ennen suunnitteluvaihetta?	erittäin hyvin / hyvin/ kohtalaisesti / melko huonosti / en lainkaan
Kuinka paljon opit saamelaiskulttuurista ja yhteiskunnasta suunnitteluvaiheen aikana?	erittäin paljon ----- en lainkaan
Kuinka hyvin näkemyksiäsi saamelaiskulttuurista ja yhteiskunnasta huomioitiin suunnitteluvaiheessa?	erittäin hyvin ----- ei lainkaan
Kuinka hyvin osait yhteiskehittämisestä ennen suunnitteluvaihetta?	erittäin hyvin ----- ei lainkaan
Kuinka paljon opit yhteiskehittämisestä suunnitteluvaiheessa?	erittäin paljon ----- ei lainkaan
Kuinka hyvin yhteiskehittäminen toteutui suunnitteluvaiheessa?	erittäin hyvin ----- ei lainkaan
Kuinka hyvin näkemyksiäsi yhteiskehittämisestä otettiin huomioon suunnitteluvaiheessa?	erittäin hyvin ----- ei lainkaan
Mitä muuta haluaisit sanoa koulutusten kehittämisestä suunnitteluvaiheessa?	
Mitä muuta haluaisit sanoa saamelaiskulttuurin ja yhteiskunnan huomioimisesta suunnitteluvaiheessa?	
Mitä muuta haluaisin sanoa yhteiskehittämisestä suunnitteluvaiheessa?	